

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

Кафедра правоохоронної діяльності та поліціїстики
Факультет № 6

ТЕКСТ ЛЕКЦІЇ

навчальної дисципліни «Сучасні проблеми адміністративного судочинства України»
вибіркових компонент освітньої програми другого (магістерського) рівня вищої
освіти

262 Правоохоронна діяльність (Правоохоронна діяльність)

за темою № 5 – «Вища рада правосуддя у системі органів адміністративної юстиції»

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 21 грудня 2023 року № 11

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 6
Протокол від 20 грудня 2023 року № 12

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з юридичних дисциплін
Протокол від 21 грудня 2023 року № 11

Розглянуто на засіданні кафедри правоохоронної діяльності та поліціїстики
Протокол від 14 грудня 2023 року № 13

Розробники:

1. Завідувач кафедри правоохоронної діяльності та поліціїстики, кандидат юридичних наук, професор Панова Ірина Вікторівна.
2. Доцент кафедри правоохоронної діяльності та поліціїстики, кандидат юридичних наук Клубань Марія Володимирівна.

Рецензенти:

1. Перший заступник директора Національного наукового центру „Інститут судових експертиз ім.Засл.проф.М.С.Бокаріуса, доктор юридичних наук, професор Спіцина Г. О..
2. Доцент кафедри адміністративного права та процесу Факультету № 1 Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент Казанчук І.Д.

План лекції

1. Поняття та місце Вищої ради правосуддя у системі суб'єктів адміністративної юстиції.
2. Міжнародна консультативна рада: завдання, склад та структура, права та обов'язки.
3. Консультативна рада голів судів при Вищій раді правосуддя: призначення та компетенція, склад та структура, порядок роботи.
4. Комісія з питань вищого корпусу державної служби в системі правосуддя: призначення, порядок утворення та діяльності, повноваження.

Рекомендована література:

Основна:

1. Адміністративне судочинство України: підручник / за аг. Ред.. О.М. Пасенюка. Київ: Юрінком Інтер, 2009. 700 с.
2. Пономаренко Г.А., Комзюк А.Т., Мельник Р.С., Бевзенко В.М. Административная юстиция в Украине: учебное пособие / под общ. ред. А.Т. Комзюк. М.: Прецедент, 2009. 198 с.
3. Старилов Ю. Н. Административная юстиция. – М.: Норма, 2001. – 274 с.
4. Педько Ю. С. Становлення та правове регулювання адміністративної юстиції: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук. – К., 2003. – 17 с.
5. Риков В. Д. Деякі питання створення адміністративної юстиції в Україні // Правова держава. – 1999. – Вип. 9. – С. 171 – 175.
6. Кодекс адміністративного судочинства України [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>
7. Основи адміністративного судочинства та адміністративного права / Навч. посібник/ За заг. редакцією Куйбіди Р.О., Шишкіна В.І. – К.: Старий світ, 2006. – 526 с.
8. Фесенко Л. І. Європейський досвід функціонування спеціалізованих судових органів. Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. праць. Вип.55. Одеса : Юридична літ-ра, 2010. С. 11–20. 5.
9. Пипяк М. І. Адміністративний суд в системі державних органів України : дис. канд. юрид. наук : 12.00.07. Львів, 2016. 198 с.
10. Дорош В. С. Міжнародне адміністративне судочинство в захисті прав людини. Філософські та методологічні проблеми права. 2014. Вип. 1. С. 151-162.

Додаткова:

1. Адміністративне право України: підручник / під заг. ред. академіка С. В. Ківалова. – О.: Юрид. л-ра., 2003. – 892 с.
2. Ківалов С. В. Адміністративне процесуальне право: предмет, джерела, правовідносини // Наук. пр. Одес. нац. юрид. акад. – 2005. – № 4. – С. 3 – 9.
3. Осадчий А. Ю. Організаційно-правове забезпечення оскарження громадянами незаконних дій органів виконавчої влади в судах: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук. – Х., 2003. – 19 с.

4. Руденко А. В. Адміністративне судочинство: становлення і здійснення: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук. – Х., 2006. – 19 с.

5. Шемшученко Ю. Адміністративна юстиція // Юридична енциклопедія. – Т. 1. – К.: Укр. енцикл., 1998. – С. 47 – 48.

Інформаційні ресурси в Інтернеті:

1. Пошукова система Google Академія (Google Scholar) - <http://scholar.google.com>
2. Сайт «Научная сеть» - <http://www.nature.ru/>
3. Сайт «Brain Maps» - <http://brain-maps.org/>
4. Сайт «Cyberleninka» - <https://cyberleninka.ru/>
5. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. <http://www.nbuv.gov.ua/>

Текст лекції

1. Поняття та місце Вищої ради правосуддя у системі суб'єктів адміністративної юстиції.

Вища рада правосуддя є колегіальним, незалежним конституційним органом державної влади та суддівського врядування, який діє в Україні на постійній основі для забезпечення незалежності судової влади, її функціонування на засадах відповідальності, підзвітності перед суспільством, формування доброчесного та високопрофесійного корпусу суддів, додержання норм Конституції і законів України, а також професійної етики в діяльності суддів і прокурорів.

Вища рада правосуддя є юридичною особою, видатки на її утримання визначаються окремим рядком у Державному бюджеті України.

Повноваження Вищої ради правосуддя

1. Вища рада правосуддя:

- 1) вносить подання про призначення судді на посаду;
- 2) ухвалює рішення стосовно порушення суддею чи прокурором вимог щодо несумісності;
- 3) забезпечує здійснення дисциплінарним органом дисциплінарного провадження щодо судді;
- 4) утворює органи для розгляду справ щодо дисциплінарної відповідальності

суддів;

5) розглядає скарги на рішення відповідних органів про притягнення до дисциплінарної відповідальності судді чи прокурора;

6) ухвалює рішення про звільнення судді з посади;

7) надає згоду на затримання судді чи утримання його під вартою чи арештом;

8) ухвалює рішення про тимчасове відсторонення судді від здійснення правосуддя;

9) вживає заходів щодо забезпечення авторитету правосуддя та незалежності суддів;

10) ухвалює рішення про переведення судді з одного суду до іншого, рішення про відрядження судді до іншого суду того самого рівня і спеціалізації;

11) ухвалює рішення про припинення відставки судді;

12) погоджує кількість суддів у суді;

13) затверджує Положення про Єдину судову інформаційно-телекомунікаційну систему та/або положення, що визначають порядок функціонування її окремих підсистем (модулів), Положення про Державну судову адміністрацію України та типові положення про її територіальні управління, Положення про Службу судової охорони, Положення про проведення конкурсів для призначення на посади державних службовців у судах, органах та установах системи правосуддя, Положення про Комісію з питань вищого корпусу державної служби в системі правосуддя, Порядок ведення Єдиного державного реєстру судових рішень;

13-1) затверджує порядок складення відбіркового іспиту та методику оцінювання його результатів, порядок складення кваліфікаційного іспиту та методику оцінювання кандидатів, положення про проведення конкурсу на зайняття вакантної посади судді, порядок та методологію кваліфікаційного оцінювання, порядок формування і ведення суддівського досьє (досьє кандидата на посаду судді);

14) погоджує Типове положення про апарат суду, Положення про порядок створення та діяльності служби судових розпорядників;

15) надає обов'язкові до розгляду консультативні висновки щодо законопроектів з питань утворення, реорганізації чи ліквідації судів, судоустрою і статусу суддів, узагальнює пропозиції судів, органів та установ системи правосуддя стосовно законодавства щодо їх статусу та функціонування, судоустрою і статусу суддів;

16) здійснює функції головного розпорядника коштів Державного бюджету України щодо фінансового забезпечення своєї діяльності; бере участь у визначенні видатків Державного бюджету України на утримання судів, органів та установ системи правосуддя відповідно до Бюджетного кодексу України;

17) затверджує за поданням Державної судової адміністрації України нормативи кадрового, фінансового, матеріально-технічного та іншого забезпечення судів;

18) погоджує в установленому порядку перерозподіл бюджетних видатків між судами, крім Верховного Суду;

19) призначає на посаду та звільняє з посади Голову Державної судової адміністрації України, його заступників;

20) визначає за поданням Голови Державної судової адміністрації України граничну чисельність працівників Державної судової адміністрації України, у тому числі її територіальних управлінь;

20-1) призначає та звільняє з посад членів Вищої кваліфікаційної комісії суддів України;

20-2) приймає рішення про звільнення членів Вищої ради правосуддя;

21) здійснює інші повноваження, визначені цим Законом та Законом України "Про судоустрій і статус суддів".

Вища рада правосуддя складається з двадцяти одного члена, з яких десятьох - обирає з'їзд суддів України з числа суддів чи суддів у відставці, двох - призначає Президент України, двох - обирає Верховна Рада України, двох - обирає з'їзд адвокатів України, двох - обирає всеукраїнська конференція прокурорів, двох - обирає з'їзд представників юридичних вищих навчальних закладів та наукових установ.

Голова Верховного Суду входить до складу Вищої ради правосуддя за посадою.

Члени Вищої ради правосуддя обираються (призначаються) строком на чотири роки. Одна й та сама особа не може обіймати посаду члена Вищої ради правосуддя два строки поспіль.

Якщо Вища рада правосуддя може стати неповноважною через закінчення строку повноважень члена Вищої ради правосуддя, такий член Вищої ради правосуддя продовжує виконувати свої повноваження до дня обрання (призначення) на його посаду іншої особи, але в будь-якому випадку не більше трьох місяців з дня закінчення строку, на який такого члена Вищої ради правосуддя було обрано (призначено).

2. Міжнародна консультативна рада: завдання, склад та структура, права та обов'язки.

Міжнародна консультативна рада при Вищій раді правосуддя (далі – МКР) – постійно діючий колегіальний дорадчий орган, утворений при Вищій раді правосуддя.

МКР у своїй діяльності керується Конституцією України, міжнародними договорами, ратифікованими Україною, законами та іншими нормативно-правовими актами України щодо судоустрою і статусу суддів, а також актами органів та установ системи правосуддя України та цим Положенням.

Основним завданням МКР є розвиток і підтримання міжнародних зв'язків між Вищою радою правосуддя, органами й установами системи правосуддя України та іноземних держав, а також міжнародними організаціями з метою впровадження Стратегії реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 роки, затвердженої Указом Президента України від 20 травня 2015 року (далі – Стратегія), та виконання інших завдань судової реформи в Україні.

Метою створення МКР є сприяння Вищій раді правосуддя у діяльності щодо досягнення цілей судової реформи в Україні, а саме: утвердження незалежності судової влади, впровадження принципу верховенства права, здійснення

дисциплінарних проваджень стосовно суддів на підставі законодавчих процедур, заснованих на найкращих міжнародних стандартах.

Завданням МКР є налагодження, розвиток та підтримання відносин між національними та іноземними органами та установами системи правосуддя, а також міжнародними організаціями, обмін досвідом, консультативною, експертною, іншою допомогою.

МКР як робочий орган співпрацює з іноземними/міжнародними організаціями, що можуть надавати технічну, матеріальну та методологічну допомогу у розвитку судової влади України.

До складу МКР входять за згодою представники органів юстиції, установ системи правосуддя інших країн, міжнародних об'єднань, міжнародних проектів правової та технічної допомоги, що провадять діяльність у сфері юстиції або/та у сфері судової влади.

Для досягнення своєї мети МКР:

- 1) реалізує на постійній основі відносини іноземних/міжнародних організацій на підставі спільних із Вищою радою правосуддя планів діяльності, укладених на підтримку цілей судової реформи;
- 2) сприяє встановленню зв'язків національних органів та установ системи правосуддя з іноземними та міжнародними організаціями та приєднанню Вищої ради правосуддя до міжнародних об'єднань рад юстиції, інших міжнародних мереж у галузі юстиції;
- 3) надає консультативну, експертну, технічну, іншу підтримку Вищій раді правосуддя, органам та установам системи правосуддя з питань їхньої діяльності з метою використання найкращих зразків міжнародного досвіду для реалізації цілей та завдань судової реформи, передбачених Стратегією;
- 4) бере участь в організації проведення міжнародних конференцій, семінарів, нарад та інших публічних заходів, які мають на меті впровадження цілей та завдань судової реформи в Україні;
- 5) забезпечує інформування громадськості та міжнародної спільноти про стан

впровадження судової реформи, діяльність судової влади та суміжних правових інститутів в Україні;

б) провадить іншу діяльність у межах повноважень, визначених цим Положенням.

МКР утворюється рішенням Вищої ради правосуддя і діє на постійній основі.

До складу МКР входять голова, заступник голови та члени МКР. Членом МКР може бути представник іноземної, міжнародної установи чи організації, яка співпрацює з національними органами та установами системи правосуддя, надає експертну, консультативну, технічну або матеріальну допомогу з метою розвитку судової влади в Україні.

МКР очолює голова, якого обирають з числа членів МКР шляхом голосування. Головою обирається член МКР, за якого проголосувала проста більшість членів МКР.

Заступник голови обирається з числа членів МКР шляхом голосування. Заступником голови обирається член, за якого проголосувала проста більшість членів МКР.

За результатами голосування складається протокол.

3. Консультативна рада голів судів при Вищій раді правосуддя: призначення та компетенція, склад та структура, порядок роботи.

Консультативна рада голів судів при Вищій раді правосуддя (далі – Рада) є дорадчим органом, утвореним з урахуванням положень Стратегії реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 роки та з метою належної комунікації між Вищою радою правосуддя та судами для забезпечення незалежності судової влади, суду та суддів, колективного вирішення основних питань діяльності судів та виконання інших консультативних функцій.

У своїй діяльності Рада керується Конституцією України, законами України «Про судоустрій і статус суддів», «Про Вищу раду правосуддя», іншими нормативно-правовими актами та чинними міжнародними договорами України, Стратегією реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–

2020 роки та Планом дій щодо реалізації положень Стратегії реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 роки, рішеннями з'їзду суддів України, Ради суддів України та цим Положенням.

Діяльність Ради ґрунтується на принципах:

незалежності судової влади, суду та суддів, невтручання в судову діяльність;
гласності та відкритості;

колективного вирішення основних питань внутрішньої діяльності судів професійними суддями;

спільної відповідальності за авторитет правосуддя.

До складу Ради входять голови (у разі відсутності – виконувач обов'язків голови) апеляційних, вищих спеціалізованих судів, касаційних судів у складі Верховного Суду, Голова Верховного Суду, Голова Вищої ради правосуддя, які є членами Ради.

До участі в робочих засіданнях Ради з правом дорадчого голосу можуть бути запрошені Голова Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, Голова Державної судової адміністрації України, Голова Ради суддів України, ректор Національної школи суддів України.

Представники міжнародних проектів, представники інших органів державної влади, установ та організацій можуть бути запрошені до участі у засіданнях Ради.

Головою Ради є Голова Вищої ради правосуддя.

Рада обговорює актуальні питання діяльності судів, зокрема щодо:

забезпечення інституційної єдності органів системи правосуддя;

підвищення ефективності системи правосуддя;

забезпечення незалежності, безсторонності та неупередженості суддів;

розробки та впровадження положень, спрямованих на зменшення зовнішнього втручання у здійснення правосуддя завдяки ефективним практичним механізмам притягнення до відповідальності винних осіб та гарантіям щодо запобігання впливу на процедури призначення, обрання, переведення та звільнення суддів, притягнення їх до відповідальності;

розробки і впровадження заходів, спрямованих на зміцнення авторитету правосуддя;

забезпечення виконання вимог щодо підвищення професійного рівня суддів та працівників апаратів судів;

підвищення прозорості діяльності суддів і рівня їхньої відповідальності;

забезпечення належної координації в системі судоустрою та єдності інформаційної системи;

вдосконалення законодавства, спрямованого на відновлення довіри до судової влади та суміжних правових інститутів в Україні;

кадрового та іншого забезпечення діяльності судів;

визначення нових методологічних підходів до організації судового управління тощо.

Рада має право:

заслуховувати інформацію, пропозиції, висновки голів судів;

надавати Вищій раді правосуддя пропозиції:

з актуальних питань діяльності судів і шляхів їх вирішення;

з удосконалення роботи судів, їх статусу та функціонування для подальшого узагальнення стосовно законодавства про судоустрій і статус суддів.

4. Комісія з питань вищого корпусу державної служби в системі правосуддя: призначення, порядок утворення та діяльності, повноваження.

Комісія з питань вищого корпусу державної служби в системі правосуддя є колегіальним органом, який діє при Вищій раді правосуддя. Члени Комісії виконують свої повноваження на громадських засадах. За членами Комісії на період участі у роботі Комісії зберігаються місце роботи (посада) і середня заробітна плата.

Комісія з питань вищого корпусу державної служби в системі правосуддя (далі – Комісія), утворюється відповідно до статті 150 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», статті 29 Закону України «Про Вищу раду правосуддя» та Закону України «Про державну службу».

Комісія здійснює дисциплінарне провадження щодо державних службовців, які

займають посади державної служби категорії «А» в системі правосуддя.

Комісія у своїй діяльності керується Конституцією України, законами України, указами Президента України, актами Кабінету Міністрів України та центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері державної служби (далі – НАДС), рішеннями Вищої ради правосуддя, цим Положенням.

Основними принципами діяльності Комісії є:

- 1) верховенство права;
- 2) законність;
- 3) професіоналізм та доброчесність;
- 4) неупередженість;
- 5) прозорість;
- 6) рівність;
- 7) ефективність;
- 8) колегіальність та обґрунтованість прийняття рішень.

Рішення про утворення Комісії та затвердження (зміну) її персонального складу приймається Вищою радою правосуддя на підставі та в межах пропозицій суб'єктів, визначених частиною другою статті 29 Закону України «Про Вищу раду правосуддя».

Строк повноважень члена Комісії становить чотири роки, якщо його повноваження не будуть припинені достроково у випадках, визначених нижче.

Повноваження члена Комісії припиняються достроково у разі:

- 1) припинення повноважень члена Вищої ради правосуддя, члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України чи члена Ради суддів України;
- 2) звільнення з посади судді Верховного Суду (крім звільнення у відставку);
- 3) подання особистої заяви про припинення повноважень члена Комісії;
- 4) з інших підстав, зазначених у частині п'ятій статті 14 Закону України «Про державну службу».

У разі припинення повноважень члена Комісії відповідний суб'єкт призначення

подає Вищій раді правосуддя пропозиції щодо внесення змін до персонального складу Комісії не пізніше ніж через місяць із дня закінчення (припинення) повноважень члена Комісії, на підставі чого Вища рада правосуддя ухвалює рішення про зміну в персональному складі Комісії.

Члени Комісії, зазначені у пунктах 3, 4 частини другої статті 29 Закону України «Про Вищу раду правосуддя» не можуть призначатися більше ніж на два строки поспіль.

Комісія здійснює повноваження Комісії з питань вищого корпусу державної служби, визначені статтею 15 Закону України «Про державну службу», щодо державної служби в системі правосуддя:

1) проводить у порядку, встановленому Положенням про проведення конкурсів для призначення на посади державних службовців у судах, органах та установах системи правосуддя, конкурс на зайняття вакантних посад державної служби категорії «А» в системі правосуддя та вносить суб'єкту призначення пропозиції щодо переможця конкурсу та другого за результатами конкурсу кандидата на вакантну посаду;

2) розглядає пропозиції та надає згоду на дострокове звільнення з посади за ініціативою суб'єкта призначення державних службовців, які займають посади державної служби категорії «А» в системі правосуддя, та повідомляє про своє рішення суб'єкта призначення і НАДС;

3) вносить пропозиції суб'єкту призначення щодо переведення державних службовців, які займають посади державної служби категорії «А» в системі правосуддя, на рівнозначну або нижчу посаду до іншого державного органу в системі правосуддя у випадках, передбачених статтею 34 Закону України «Про державну службу»;

4) здійснює дисциплінарні провадження щодо державних службовців, які займають посади державної служби категорії «А» в системі правосуддя, та вносить суб'єкту призначення пропозиції за наслідками дисциплінарного провадження.

Комісія для здійснення своїх повноважень має право:

1) одержувати безоплатно від державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності та їх посадових осіб, а також від громадян та їх об'єднань інформацію, документи і матеріали;

2) залучати в установленому порядку для участі у вивченні окремих питань вчених, фахівців, експертів, зокрема міжнародних, а також працівників центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій (за погодженням із керівниками);

3) користуватися в установленому порядку відповідними інформаційними базами даних державних органів та іншими технічними засобами;

4) залучати експертів, працівників органів та установ системи правосуддя та центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує політику у сфері державної служби, інших державних органів та представників об'єднань громадян для розроблення типових вимог до професійної компетентності державних службовців, які займають посади державної служби категорії «А» у системі правосуддя, та складання для них ситуаційних завдань.

5) приймати рішення з питань врегулювання реального чи потенційного конфлікту інтересів у членів Комісії;

6) проводити конкурси на зайняття вакантних посад державної служби категорії «А» в системі правосуддя на різні посади одночасно;

7) проводити оцінювання професійної компетентності кандидатів на зайняття вакантних посад державної служби категорії «А» в системі правосуддя за кожною окремою вимогою під час розв'язання ситуаційних завдань на наступному після їх розв'язання засіданні Комісії;

8) приймати рішення про позбавлення права бути присутніми на засіданні Комісії представників державних органів, наукових установ, навчальних закладів, засобів масової інформації, громадських об'єднань та міжнародних організацій, якщо вони перешкоджають його проведенню.

